

LAUSUNTO

17.10.2025

HVK/2025/01211-2

Lausuntopyyntö HE 111/2025 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle apteekkitalouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Huoltovarmuuskeskus (HVK) kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnalle hallituksen säädösesitykseen apteekkitalouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa vuodelle 2026 koskien. HVK arvioi roolissaan mahdollisia vaikutuksia lääkehuoltovarmuuteen seuraavasti;

1. Vähittäiskauppanavaan ehdotettu itsehoitolääkevalikoima

Vähittäiskauppanavaan ehdotettu itsehoitolääkevalikoima ei tässä vaiheessa kohdistu huoltovarmuuden kannalta kriittisiin lääkevalmisteisiin tai velvoitevarastoitaviin valmisteisiin, jonka vuoksi suoria lääkehuoltovarmuuteen kohdistuvia vaikutuksia ei muodostu. Huoltovarmuuden perustana on toimivat markkinat. Välillisiä vaikutuksia voisi nykyisen ehdotuksen pohjalta muodostua siitä, että apteekkijakeluketjun kilpailukyky heikkenisi, joka taas heikentäisi lääkkeiden kattavaa jakeluverkkoa Suomessa. Kattava avoapteekkien jakeluverkko on tärkeä ylläpitää myös kriisi- ja häiriötilanteita silmällä pitäen.

Muutoksessa tulisi huomioida tiedossa olevat pohjoismaiset opit, joissa itsehoitolääkevalmisteet ovat olleet kaupan jo jonkin aikaa. Myyntijakelukanavia tulisi yhtäältä kohdella markkinataloudessa yhdenmukaisella tavalla hinnoittelun osalta siten, että välilliset vaikutukset eivät kohdistu kriisispesifisten valmisteiden saavutettavuuteen julkisen terveydenhuollon kustannuksella, joka on viime kädessä vastuussa lääkehuollon saavutettavuudesta.

2. Oikeus poiketa lääkemääräyksestä ja korjata lääkemääräyksessä oleva ilmeinen virhe

Apteekkien oikeus poiketa lääkemääräyksestä ja korjata lääkemääräyksien ilmeisiä virheitä on kannatettavaa hallinnollisen työmäärän vähentämiseksi jo muutoinkin rajallisen terveydenhuollon asiantuntijoiden resurssien vuoksi. Tämä muutos parantaa saatavuutta myös häiriötilanteissa, vaikka sähköinen toimintamalli itsessään on häiriötilanteissa toiminnallinen riski.

3. Taksamuutos ja apteekkiverotus

Lääkkeiden hinnoitteluun ja apteekkiverotukseen tehtävät muutokset eivät saisi vaarantaa Suomen lääkemarkkinoiden kilpailukykyä ja houkuttelevuutta, tai estää yhdenvertaista lääkehuoltoa. Apteekit ovat merkittävä osa toimivaa terveydenhuoltoa, Suomi on lääkkeissä tuonnin varassa, logistisesti saari sekä sotilaallisesti eturintamamaa.

Lääkehuoltovarmuus perustuu lisäksi maantieteellisesti kattavaan henkilöstö resursseihin. Häiriö- ja poikkeustilanteissa henkilöstön määrän tarve kasvaa. Taloudelliset säästöt eivät saisi johtaa siihen, että apteekkitoimialan jatkuvuuden hallinta ja alan houkuttelevuus heikkenee pitkällä aikavälillä.

4. Sairausvakuutusjärjestelmän sairaanhoitovakuutuksen rahoitus

Huoltovarmuusnäkökulmasta katsoen Huoltovarmuuskeskus ei tunnista suoria vaikutuksia huoltovarmuuteen.

Johtopäätökset

Huoltovarmuuskeskus esittää huoltovarmuuden puolesta seuraavat johtopäätökset:

- Apteekkien oikeus poiketa lääkemääräyksestä ja korjata lääkemääräyksien ilmeisiä virheitä on kannatettavaa hallinnollisen työmäärän vähentämiseksi ja palvelun nopeuttamiseksi.
- Kattava apteekkiverkosto turvaa lääkkeiden saavutettavuuden ja turvallisen jakelun yhdenvertaisesti. Terveydenhuollon huoltovarmuuden näkökulmasta kattava ja toimiva apteekkiverkosto turvaa terveydenhuollon toimintakykyä vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.
- Rajatun itsehoitolääkevalikoiman saatavuus päivittäistavarakaupan yhteydestä voi parantaa lääkehoidon saavutettavuutta ja oikea-aikaisuutta, mutta muutoksen vaikutuksia olisi tärkeä seurata terveysvaikutusten ja terveydenhuollon lääkäri- ja päivystystoiminnan osalta.
- Toimivat lääkemarkkinat ja markkinoiden houkuttelevuuden säilyttäminen ovat Suomen huoltovarmuuden perusta.
- Riittävä ammattihenkilökunnan saavutettavuus, henkilöstöresurssit sekä jatkuvuuden hallinta (skaalaus ja osaaminen) tulee turvata Suomen maantieteellinen sijainti ja asema huomioiden.
- Lääkevalmisteiden valikoima ja tarve vaihtelee väestöpohjan mukaan.
- Pohjoismaissa jo saadut kokemukset ja opit olisi hyödynnettävä koskien lääkkeiden itsehoitovalmisteiden vapauttamista vähittäiskauppoihin. Olisi tärkeä myös arvioida muutoksen vaikutus terveydenhuollon päivystyspalveluiden kuormitukseen.